

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-egylet“ közlönye.

Szerkesztői szállás:

Kazinczi-utca 811 sz. hvá a lap szellemi részét
illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

Wittich József könyvkereskedése, hvá az előfizetési pénzek
és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor
ára 6 kr.; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal; Pesten:
Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler
(Neu-Markt 11. sz.).

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész íven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Előfizetési fölhívás

a „Székely Hirlap“

polit. és társadalmi lapra s a „jogász-egylet“ köz-
lönyére.

Előfizetési ára:

Oktober—decemberi évnegyedre 2 frt.

A jogász-egylet tagjainak . . . 1 „

Rápolty Károly,
szerkesztő.

Az előfizetési pénzeket kérjük mielőbb be-
küldeni, hogy a lap küldésében évnegyed kezde-
tével tájékozva lehessünk s a kellemetlen reklama-
ciókat megelőzhessük.

Wittich J. könyvkereskedése,
kiadó.

Tanárválasztás.

A „polgári iskola“ egyik legkiválóbb
képviselője azon modern intézményeknek, mely
az anyagi korirányt az idealizmus teljes hevél-
vel felkarolt hazánkban is, általános népszerűsé-
get nyert. Törvényhozásunk nem is késhetett
azért, a népszerűségnek egy ily kedvelt virágát
keblére fűzni, s innen lehető legteljesebb formá-
jában a haza kertjébe átültetni. Miudenütt, a hol
e nemes virág megfogamzott: a hazafiak egy va-
lódí remediumot látnak benne, mely már a
legközelebbi nemzedékben a polgári felvilágoso-
dásnak és közértelmességnek megbecsülhetlen drá-
ga gyümölcseivel fog fizetni.

A törvény tartalma és szelleme a hazafiak
ezen várakozásait csakugyan legnagyobb részben
igazolni és táplálni alkalmas, és azon korlátlan
önelhatározásnál fogva, melyet a törvény a pol-
gárok kezeibe tett le: a hön sovárgott ered-
mény, ugyszólva, már csupán a polgárok saját
eszélyétől és igyekezetétől függ.

A mi városunkban, melyben a divat és sze-
mélyes népszerűsítés rugói mellett a czélért ma-
gáért való buzdulás sem hiányzik egészen, — itt
a „polgári iskola“ eszméje sok más várost meg-
előzőleg testté vált, s az evégre a közjó oltárára
hozott áldozatunk, erőnk arányához képest, való-
ban tiszteletet keltő. E nemes város az 1868-iki
XXXVIII. törvénycikk alapján berendezendő pol-
gári iskolának első két osztályát még a jelen tan-
évvel megnyitni, s ezt az első évre 4000 forint-
tal dotálni elhatározta. Örömmel üdvözlöttük ma-
ga idején részünkről is a közmivelődésnek emez
ujabb szép lendületét városunkban, s kifejeztük
egyszersmind abbéli reményünket, hogy az új in-
tézeti életbeléptetése s felül-örködése czéljából
megválasztott városi iskolaszék átértvén ugy a
törvény szellemében, mint a gyakorlati életkos-
ságban fekvő alapelveket, az adott körülmények
szerint legkitalhatóbb módon meg fogja adni ezen
intézetnek mindazon őtől függő feltételeket: me-
lyek képesítendik azt a fenjelzett magas és jo-
gosult várakozásoknak a legjobban megfelelni.

Az iskolaszék kellő időben ki is irta a pá-
lyázatot, és el kell ismernünk, hogy városunk
rendkívüli szerencsével találkozott e pályázata-
ban, mert nem kevesebb, mint kilencz, kivé-
tel nélkül érdemleges pályázó jelentkezett a két
tanári állomásra, ami pedig nálunk Magyarorszá-
gon igazán nagy dolog, ahol még ma bizonyo-
san több az alispánságra vagy ülnökségre való
ember is, mint a szakképes tanárságra. Igaz, hogy
e két tanári állomás aránylag meglehetősen van
dotálva a hazai tanerők általánosan szegényes el-
látásához képest.

A kilencz pályázó között volt három fő-
gymnasiumi rendes tanár, kik több évi
ily minőségű gyakorlatuk mellett mint jeles tan-
erők ismeretesek, a magyar és német nyelvet
egyenlő tökélyvel birják. Volt továbbá egy kül-
földi (egy svájci és két németországi) akadé-
miákat jó sikerrel végzett, jelenben is egy ref.
főiskolánál mint segédtanár működő egyén, ki
természetesen szintén birja a német nyelvet is.
Volt azután egy irodalmilag elismert nyelvész és
készült tanár; egy másik kitűnő tanbizonyít-
ványokkal jeleskedő gymnas. segédtanár, (az ed-
digiek mind más városbeliek) és végre két ifju
papjelölt és főiskolai segédtanár, végre egy leány
iskolai szaktanító, ki preparandiát végzett. [Utó-
biak helybeliek.]

Ily jeles választékban csakugyan örömet
lelhetne a nagyontisztelt iskolaszék; de a mint
meggyőződöttünk, az iskolaszék nem e jeles vá-
lasztékban, talán nem is egészen a fentebb jel-
zett, ez intézmény felvirulását eszközöl elvekben,
mint inkább a párthatalomban találta örö-
mét...

Nékünk legkisebb kifogásunk sincsen a meg-
választott tanár urak személyeik ellen; és
hisszük, hogy ők erejük szerint rajta lesznek fon-
tos tanügyi elhivatásuknak megfelelni. Mindazál-
tal kénytelenek vagyunk abbéli kétségünket ki-
fejezni, ha valyon a t. iskolaszék a kilencz pá-
lyázó közül eltalálta-e a legalkalmasabbaknak, a
fontos czél és magas várakozás iránt legtöbb
garantiát nyújtóknak megválasztását? De
az iskolaszék némely választási eljárásai ellen is
támad szerény kifogásunk, melyet a törvény
igéje sérthetlenségének, s a nyiltan adott
szó szentségéből városunk becsületének,
ugy végre a gyermekes szülők jogos érdekeinek
megóvása tekintetéből, elhallgattunk nem szabad.

Először is az iskolaszék a fennidézett tör-
vénycikk 138. §-sa ellenére nem „élethosz-
sziglanra“, hanem csak egy próba-évre vá-
lasztotta a két tanárt. Ugyan miért tette ezt?
Valjon nem azért-e, hogy egy próba-évre
hiába is választotta volna valamelyik 600—700
frtos állomásban levő főgymnasiumi tanárt,
mert ez csak ott nem hagyta volna egy évert
biztos állomását? a megválasztottak pedig így
is elfogadták! S hát ha lejár az a próba-év, ki
fogja valjon megbírálni, hogy az illető „kipró-
bált“ egyén jól vitte-e ez év alatt dolgát? De
általában, az iskolaszéknek ily határozatot hozni
a törvény ellen, joga nincsen.

Másodszor, a kihirdetett pályázatban szóról-
szóra ezt irta az iskolaszék: „A gymnasiumi
vagy reáltanodai tanári pályán sikeresen és hu-
zamosb idő óta szolgáló pályázóknak mások fö-
lött előny adatik“. Ez adott szavát az is-
kolaszék a többség döntő votuma következtében
ugy váltotta be: hogy a négy pályázott főgymn.
tanár alig kapott egy pár árva votumot! Az is
benne áll a pályázatban, hogy: „A pályázni ki-
vánók... etc... s a magyar nyelvnek, mint
tannyelvnek irodalmilag alapos tudá-
sa okmányokkal igazolandó s a t.“ Köztudomásu
dolog pedig, hogy az egyik a többség által meg-
választott tanár ur nyelvünket nemcsak iro-
dalmilag nem, de „amugy“ is csak alig be-
széli; hacsak az nem egyenliti ki e hiányt, hogy
a másik, a nyelvtanári szakmára megválasztott
ur, ki mint kötelezett tantárgyat a né-
met nyelvet is lesz tanítandó — még ugy
sem tud németül, mint a számtanár ur ma-
gyarul...

Hogy azonban ily választék mellett ez a
megtörtént választás létesülhetett, annak egy kis
előzménye is van. A városi képviselő testület
ugyanis, az iskolaszéknek tanárválasztó ülése előtt
három órával az iskolaszékbe „erősítésül“
hirtelen még kilencz tagot választott. A vá-
lasztó gyűlésről magáról nincs mit írunk; jel-
lemzik azt eléggé az elmondott tények, s legfén-
tebb csak azt kell megemlítenünk, hogy az isko-
laszéki elnök, ki e gyűlésen is elnökölt, mlgos
Veszely Károly prépost ur még e gyűlés bezá-
rása előtt tisztéről lemondott, bokros el-
foglaltatásait adván e lépése okául. Mi, a kik a
prépost urat közelebről ismerni szerencsések va-
gyunk, — de hisz az egész ország ismeri őt,
mint a népnevelés egyik fáradhatlan buzgó baj-
nokát! — bátorságot vettünk magunknak a pré-
post ur „indokában“ ez egyszer kételkedni..
s inkább hissük, hogy az iskolaszéki „többség-
nek“ ezen választásában nyilvánult intentioja e
városnak ily nagyfontosságú érdeke iránt, — birta
reá őt ezen sajnálatos elhatározásra. Részünkről
nem hissük, hogy városunk tanügye annyit
nyert volna a „többség“ ezen választásában
mint a mennyit vesztett egy oly lelkes férfiú-
nak visszavonulása által, minő Veszely prépost ur.

Kíváncsiak vagyunk most már a kerületi is-
kolatanács véleményére, mely elé ezen választási
aktus a törvény értelmében megerősítés végett
terjesztetni fog. Erélyes és tapintatos tanfelügye-
lőnk itt kedvező alkalmat találанд tisztét első
sorban ugy, mint a törvény őre, de egy-
szersmind ugy is, mint tanügyünk hivatott vé-
dője s mint e városnak közbecsülésben álló pol-
gára, mindnyájunk javára sikeresen gyakorolni.

Nyert jutalmak

a m.-vásárhelyi gazdasági vándorgyűlés tárlatán.
(1871. okt. 5—8.)

(Az „Erd. Gazda“ után.)

I. Állattárlat:
Harmadfü bikát gr. Lázár Jenő állított ki 2 dara-
bot; az első és második jutalomra nem találtattak mól-
tónak; a kettő közül a Bokros nevűnek bronz állam-

érem ítélte. Másodfű bika volt 6 db; 1-ső jutalmat egyik sem érdemelt; a 2-dik díjt, 1 db aranyot nyerte marosvásárhelyi Biró János, dícsérő oklevelet kutyfalvi Bede Károly. Negyedfű tejelő tehén volt 5 db; 1-ső jutalomra egyik sem találtatott érdemesnek; a 2-dik díjt, 3 db aranyot kapta szentgerliczei Csopor József, dícsérő oklevelet Bede Károly. Jármas ökrök ki volt állítva 5 pár; ezek közül a 6 db arany első díjra egyhangulag érdemesnek ítélte baczkamadarasi Fejér János igen szép 2 ökre; második díjt, 3 db aranyat nyert nagy-ernyei Tavasz József 2 ökrével; a 3-ik díjra egyik sem ítélte méltónak. Másodfű ünbörjű volt 15 db; 1-ső díjt, 3 db aranyat nyert Bede Károly, második díjt, 1 aranyat bálintfalvi Oláh Ilyés, dícsérő oklevelet nagy-ernyei Horváth Ferencz.

Kisebb-nagyobb 1 éves tenyészkán volt kiállítva 5 db, kocza 5 db, süldő 12 db. A főbb jutalmakat Macskási Ferencz ur Nagy-Görgényből nyerte el, u. m. kanért ezüst államérmét, kockáért is ezüst államérmét és egy nagyon szép süldőért 1 db aranyat; továbbá mezőmadarasi Pataki Miklós tenyészkánjai bronz államérmével díjaztattak.

II. Mezei termékek: Kiállító volt 78.

Tiszta buzáért állami aranyérmét nyert mező-csávási Jenei József, mérője volt 87 fontos. Rozsért állami ezüstérmét nyert maros-kereszturi Domokos Dénes, mérője nyomott 80 fontot. Kukoriczáért ezüstérmét: marosvásárhelyi Müller József Duttan-cornja; állami bronzérmét körtvéfaji Kende Gusztáv nápolyi kukuriczája. Árpáért szászrégeni Schuller Dánielnek egyleti ezüstérmét, sulya volt 76 font. Repczéért balástelki Gerendi István állami bronzérmét; nagyon szép mák s figyelemreméltó burgonya- és paszuly-fajok kiállításáért m.-vásárhelyi Keresztes Jánosné egyl. bronzérmét. Henczfalvi Sós József óriás nagyságú káposztái és ezellerei egyleti bronzérmét. Óriás nagyságú takarmány-murokért Pataki Miklósnak bronzérmé. Dícsérő oklevelet nyertek: Tisza László Csánból; a gazdasági termények körében felmerülő új fajok meghonosítása körül tett nagy áldozatai s tömeges kiállításai szépségének elismerése jeléül; a bonyhai udvar kivált dohányaiért; a kuküllőmegyei gazd. egyesület szép és tömeges kerti zöldség kiállításáért; Paget János főleg kitűnő szépségű takarmányröpájának 6 válfajaért; Gál László Süketfalváról szép tisztabuzáért; Bereczki Sándor Torboszlórol, mezei borsójaért.

III. Fris gyümölcsök:

Aranyérmét Tordavárosának gyümölcstermelői. Tisza László ur állami ezüstérmét,

Egyleti ezüstérmét nyertek: gr. Haller Ferencz Fejéregyházról; Lokodi János, Knöpfler Vilmos és Hajnal József Maros-Vásárhelyről. Bronzérmét: Vadadi Lajos, Kis József, (Geges) Vályi Elek, (Kenteke) Görög József (Vásárhelyt, a régi Brandecker kert birtokos), Pataki Miklós (M.-Madaras), Dézsi Károly (Kis-Görgény), Filep Sándor (Vaja), gr. Haller György és Stefáni Demeter.

Pénzjutalmat nyertek: id. Hines Dániel 2 db. aranyat; ifj. Nagy János, Kacsó László és Kovács Péterné (Márkod) 1—1 db. aranyat; Fazakas János 1 db. tallért. Dícsérő oklevélre érdemesítettek: Bereczki Sándor (Torboszló), Fekete Pál (Szókefalva), Dr. Melzel Oskár (Szász-Régen), a kuküllővári uradalom, Keresztes Sándor, Csiki Károly, Balla József, Szilágyi János, Kende Gusztáv

(Körtvéfaja), gr. Bethlen Farkasné (Bonyha), Antal Imre (Mező-Kövesd), Sánta Károly (Sz.-Háromság), Kacsó Gábor, Szentpáli Ignác (Aranyos-Polyán) és Petelei János.

IV. Borok:

Ki volt állítva összesen 157 különböző bor; u. m. vegyes asztali 32, pecsényebor 31, aszu 16. piros 9, hazai pezsgő „, fajbor 47: melyből leányka 12, traminer 11, bakator 8, furmint 7, som 4, welsch rizling 3, klevner 2, lámpor 1; illatos fajbor 21: melyből rizling 13, alexandriai muskotál 6, eroquant 1, hazai muskotály 1.

Kitüntetendőknek ítélte a bizottság:

1. Állami aranyérmével. Gróf Mikó Imre 1834 és 1866-beli tasnádi bakator, 1868-beli o-szilvási traminer, 1866-beli o-szilvási és ugyanazon évi m.-ujvári furmint, 1868-beli o-szilvási riesling, 1866-beli o-szilvási aszu, 1866-beli o-szilvási asztali és több más jelesek közül álló nagy bor gyűjteményét. 2. Egyleti aranyérmével. A kolozsvári pinceegyletnek, 1866-beli som, furmint, traminer, riesling, továbbá 1834 és 1862-beli kuküllőmenti pecsénye, 1866-beli cselnai aszu és több más fajokból álló díszes gyűjteményét.

3. A vegyes faj közönséges asztali borok közül első állami ezüstérmével díjaztatott a kuküllővári uradalom kuküllővári 1866—1862 és 1853-beli asztali bora.

4. A pecsénye-borok közül első egyleti ezüst díjra érdemesített Földvári Ferencz 1862 és 1868-beli törökhegybeli jeles bora.

5. Egyleti ezüstérmével díjaztatott Kinizsi Pál kuküllőmenti, sz.-csávási, 1866-beli pecsénye- és ugyanazon évi asztali bora.

6. Az asztali borok közül kitüntetendők még:

a) Gróf Bethlen Gábor keresdi 1867-beli bora, állami bronzérmével.
b) Knöpfler Vilmos 1862-ik évi kuküllőmenti sáros-törökhegybeli borai állami bronzérmével. — Végre (c) Gróf Lázár Jenő megyesfalvi 1868-beli bora dícsérő oklevélre érdemesített.

A fajborok közül:

7. Egyleti ezüstérmével méltónak ítélte Pócsa József kuküllőmenti sz.-dányáni 1866—1862 és 1868-beli leányka-szőlő borai.

8. Ugyancsak egyleti ezüstérmével — Gerendi István kuküllőmenti 1868-beli balázstelki leányka- és 1862-beli som-aszu bora.

9. Egyleti ezüstérmével díjaztatott továbbá Paget János kuküllőmenti, szókefalvi 1869-beli welsch riesling, 1862-beli szókefalvi asztali, 1868-beli törökhegyi asztali, 1866-beli szókefalvi pecsényebora, gyéresi carbenet piros és más jeles fajokból álló gyűjteménye.

10. Bárány Károly főfalvi 1868-beli riesling bora állami ezüstérmével díjaztatott.

11. Állami bronzérmével tüntetendő ki Gál Róza kuküllőmenti mikesfalvi 1866-beli traminer bora, és végre 12. ugyancsak állami bronzérmével Vályi Elek kentelki 1868-beli traminer bora.

V. Gazdasági iparcikkek:

Összesen csak 18 kiállító jelent meg ezen osztályban. Len 1 és kender 4 kiállítótól: kenderért nyert ezüstérmét maros-vásárhelyi Keresztes Sandorné, bronzérmét Lukafali Jánosai Andrásné; lenért bronzérmét galambadi Csiki Lajosné.

A selymészeti osztályba egyetlen küldemény volt az Angrázósvári testvéreké Kolozsvárról, kik saját gom-

bolyításu japáni selyemmel mutatták be ezen a téren általánosan ismert szorgalmukat és kitartásukat. Bronzérmével jutalmaztattak.

Komlót is csak egy kiállító küldött Stein testvérek és Cseh Héjasfalváról (Segesvár mellett): ezen egy kitűnő jószágunk találtatott. de ezüstérem nem álván a bíráló bizottság rendelkezésére csak bronzérmére ajánlatott.

A méhészet köréből 4 kiállító jelent meg. Kende Gusztáv remek méhészeti készletei állami aranyérmével jutalmazandónak határozottak; ezüstérmét nyert Molnár József Maros-Szentgyörgyről bronzérmét Rieger Antal s Dicső Lajos.

Sajttal 5 ön jelentek meg; Pagett János ezüstérmét Gálfalvi Imréné Hareczorol bronzérmét a kuküllővári uradalom dícsérő oklevelet.

Végre különféle rovatok alatt; Balla Józsefné kender és Tolnai Jánosné lencsöveikért dícsérő oklevelet, makfalvi Albert Mihályné és demeterfalvi György Ferenczné gyapjuszöveikért 1—1 tallért nyertek.

VI. Ismeretterjesztő tárgyak:

1.) Államdíjra mely áli egy ezüstérméből Gamauf Vilmos (érdemesítették) gondosan és szakértelemmel összeállított gyapju- kalász- és juhászati fogtanhoz tartozó gyűjteményeért valamint színes vegytani (a tápszerekre vonatkozó) táblázataikért.

2.) Az egyesület által kitűzött ezüstérmét a következő című nyomtatvány: „Gyümölcsészeti levelek” írta Száva Farkas.

3.) Az egyik bronzérmét Schuller Dániel gazdasági füvek gyűjteményeért.

4.) A három dícsérő oklevelet Székely János, Pető Miklós és Csizsér Mihály gazdasági növényeknek kolozs-monostori m. kir. gazd. tanintézetben, ojtási minták és a múlt évi tanfolyam alatt nagy gonddal és figyelemmel vezetett gazdasági naplójukért.

Maros-Vásárhely képviselő-testületének f. e. okt. 16-kán tartott közgyűlése.

Elnök Antal Ferencz h. főbíró, jegyző Lázár Benedek.

A mult gyűlés jegyzőkönyvének megállítása s a tanácskozási tárgysorozat felolvasatása után elnök előterjeszti, miszerint a tanács avval bizatott meg, hogy a tiszt. minoritászerttel kötéendő szerződést aláírhasssa, de ez csak a kisajátítási összeg kifizetése után történhetvén meg, a tanács egyszersmind a szerződés szerű 12 ezer ftot is kiutalványozta, s egyszerre ki is fizette. (Nagyon helyes.) A tanács ezen eljárása helybenhagyatott, s miután a szerződés következtében épületek jöttek a város birtokába, melyek szt. György napig fentartatnak, a tanács felhatalmaztatott, hogy ezen épületeket vegye át, s az utánuk fizetendő lakbéreket a pénztár által szedesse be. A lakások felmondására nézve elnök azon felvilágosítást adja, hogy amár a jelenlegi bérlőknek több időre lenne igényük a lakáshoz, mindazáltal a város iránti kiméletből a felmondást elfogadták, s ez bérszerződvényükre is ráíratott; csupán mélt. Székely Károly úr kívánta, hogy számára egy más lakás felvételénél a tanács is közreműködjék, s a főbíró saját egyéni közreműködését meg is ígérte. A

TÁRCZA.

A kolozsvári egyetem, mint kulturai szükséglet.

Irta: Mátrai Ernő.

— A fennebbi czim alatt jelent meg legközelebből Mátrai Ernő élénk és munkás tollából egy 70 lapnyi negyedréti alakú füzetecske, melynek miután mind alapeszméjét, mind részleteit legnagyobb részt mimagunk is helyeseljük és osztjuk, jelen soraink feladatát nem annak bírálata, hanem inkább ismertetése képezendő, miért is terjedelmes bevezetések mellőztével egyenesen magát a művecskét követjük fejtegetései fonalán.

A milyen a kor, az ország, a nemzet tanügye — így kezdi művét Mátrai — olyan műveltsége, olyan ön-maga. Tanügy és kultura kölcsönös hatással vannak egymásra. Ezért egy fejlődési processusok, típusok, mit több állampól vett példálvány bizonyít, végül hazánkra tér át. A magyar még tanügyi institutiót — legalább eddig — ép úgy a szomszédoktól kölcsönz, mint tudományos kulturáját. Nem mult el két évtíz, hogy Németország első egyetemét kapta, s Nagy Lajos jóvoltából (1867-beu) már volt egyetemünk. De rövid, erőltetett élte ép oly hamar véget ért, mint az óbudai Sigismundea, Vitéz „Academia Istropolitana”-ja, a Mátyás nagylelkűségéből emelkedett óbudai „studium generale.” Mert a nemzet művelődésében nem lettek kellő látalapot. Mesterségesen állított s támogatott tető voltak az elemi és középtanodai oktatás falazata nélkül. Le is sodrá az első vihar.

Egy fejezetében szerző azt fejtegeti, hogy Magyarországon egy második egyetem kulturszükség. De beszéljen maga a szerző:

„Egy tekintet az európai államok tanodáinak összehasonlító statistikájára, meggyőző afelől, mily páratlan hazánkban a humán közép- és főtanodáink illetőleg egyetelen főtanodánk, (értsd a pesti egyetemet), közt fennálló aránytalanság.”

A számos statistikai bizonyító adatok közül csak az alábbiakat szemeljük ki. Mig hazánknál a népességére nézve is csekélyebb, területét illetőleg pedig jóval kisebb Poroszországban 7, a (lajtántuli) Ausztriában 6, Angliában 12 egyetem, Franciaországban 7 theologiai, 11 jogi, 3 orvosi, 16 real s ugyanannyi philosophiai

special-főiskola van, mig továbbá a kis Belgiumban 4, Spanyolországban 10, Olaszországban 19, sőt még Ruménia és Görögországban is két-két egyetem van, addig nálunk csak egyetlenegy. S mig középtanodáinknak a lakókhoz arányított számára nézve Francia- és Spanyolországot is magunk megett hagyjuk, humán főtanoda dolgában még Románia, a civilisatiónak és épen nem elsőrendű mintáországa (!) is hétszerte jobban áll nálunknál. „Vedd ehez országunk anyagi szegénységét, az egyetelen magyar egyetem székhelyének, Budapestnek, Európá-szerte párhát ritkító drága voltát, s nem fogod csodálni — írja Mátrai — hogy hozzáférhetlensége miatt 30 magyar középtanodai tanulóra csak egy egyetemi hallgató esik. Értetni fogod, hogy akkor, midőn tanulóink nagyszámú tanulmányban a középtanoda végeztével megkezdik, miért annyi az országban a semidoctus és oly kevés a szakember? Tudni fogod, részben hol keresséd társadalmi osztályaink körös socialis viszonyokra mutató aránytalanságának okát?” Az 1869-iki képviselőválasztás hivatalos adatai szerint a politikai tényezőknek Magyarországon 12, Erdélyben 67 százaléka anyagi s szellemi tekintetben egyaránt proletár nemesség; s a képviselő választóknak Magyarországon csak 5, Erdélyben csak 1—3 százaléka az értelmiség contingense.

Egy másik fejezetben azt igazolja Mátrai, hogy e második egyetem székhelyül Erdélyt illetőleg annak fővárosát jelölik ki művelődési viszonyaink igényei. Mert Erdélyben a tanügyi abnormitások, egy egyetemnek hiánya még hathatósabban észlelhető, mint az anyahonban. E földön hol lel kielégítést a középtanodát végzett kevésbé tehetséges ifjú tudománysszomja, ha esetleg nem a papi pályára szánta magát? A szebeni vagy kolozsvári jogakademián? a kolozsvári orvoss-sebészek tanintézetén? Mit ér a jogi tanfolyam az államtudományok és a bölcsészettörténeti disciplinák ily szűkkörű előadása mellett. Felülvizsgálhat-e a kenyérkereseti szükségletek színvonalán?

Ezután szerző megdönthetetlen számadatokkal bizonyítja, hogy Erdélynek népkutatása az anyahonával szemben némi csekély hátrányban tünik ugyan fel, de ha a román elemtől eltekintünk, Erdélynek műveltebb nemzetségei a magyar és német népiskoláinál, az anyahonéinál is kedvezőbb viszonyok jelentkeznek.

A human-középtanodák meunységére nézve pedig Magyarországnak ép erdélyterületi része áll legelől. Mátraiak az illető tanodák igazgatóitól szerzett s nagy fá-

radssággal egybeállított statistikai táblázataiból a következő adatokat vesszük át: Erdélynek 29 humán közép-tanodájában (ebből 17 teljes, azaz 8 osztályu) átlag számítva, évenként 6489 ifjú nyer gymnasiumi oktatást. A mult évtizedben e tanodák növendékeinek létszáma együtt 64,894 volt, a legnépesebb a maros-vásárhelyi ev. ref. főtanoda, melyre 6966 tanuló esik. A tanulók felekezeti viszonyait tekintve, a mondott 64,000-nek közel egyharmada, azaz 20,053 ev. református, 13,467 r. kath., 9297 gör. kath. 6377 g. kel. 7751 ágostai, 5125 unit., 605 izraelita és 468 örmény katolikus. Nemzetiségileg tekintve: 38,107 (a táblázatokban hibásan 58 ezer áll) magyar, 14,117 román, 8756 német stb. E számokat az anyahonéival egybevetve, a kedvezőbb viszonyok az erdélyi tanodák részéről mutatkoznak. Ez évtizedben érettségi vizsgát tettek együtt 3053 számára mennek, s így 21 középtanodai növendékre (Magyarországon csak 31-re) esik egy abszolvált gymnasista. A 3053 érettségiből 1573 magyar, 439 német s csak 502 román; kik közül is 965 jogra, 833 theologióra, 162 medikúra, 136 gazdaságra, 110 technikára, 55 philosophiára, 32 bányászatra, 21 erdőszetre, 10 katonának mint, 94 pedig határozatlan volt.

A középtanodákból kilépő ez ifjak azok, kiknek további képzésére nézve az egyetem valódi szellemi szükségletté válik. S ez ifjak száma Magyarország egy területén sem akkora, mint Erdély földjén. Erdélyben legnagyobb eszerint egy egyetem szükséglete is.

A IV és V. fejezetek történeti fejtegetésekkel foglalkoznak. Erdély iskoláztatásának szomorú képe már Bethlen Miklós rajzolgatja 17-dik századbéli önéletírásában. Egy Erdélyben állítandó egyetem kélturszükségét pedig Apáczai Csere mondá ki először. Halála után két évszázadig pihent az erdélyi egyetem eszméje, s Jedlik argos és Toldy Ferencz egyetemi tanárok eleveníték fel azt újból a jogakademiák tárgyában a helytartótanácsokhoz tett véleményes jelentésükben, melyben is hazánkban négy új egyetem felállítását hozták javaslatba u. m. Kolozsvárt, Zágrábban, Kassán és Gécsen. Egy pár évtizedi utabb pihenés után, b. Eötvös volt kultuszminiszter szólítá fel a kolozsvári jogakadémia és orvossebsészeti tanintézetek tanárait egy Kolozsvárt állítandó egyetem iránt együttes jelentéstétel végett; s így terjesztette be Eötvös „Törvényjavaslatát a Kolozsváron országos-egyetem állítása ügyében,” mely 1870. október havában lett volna megnyitandó. De az országgyűlés tanügyi bizottsága még máig se tárgyalta le e javaslatot, most pedig ez úgy Pauler

képviselőtestület elhatározta, hogy utóbbinak is a lakás törvényesen felmondassék.

Olvasztatik a közmunkaügyi miniszternek leirata, melyben felhívja a városi közönséget, hogy az államutak fenntartására megkívántatott kavicsnak szállítóit mentse fel a vámkötelezettség alól. Előadó Szarvadi az egyes vállalkozókat nem mentené fel a vámkötelezettség alól, hanem feliratot indítványoz az illető miniszterhez. (Helyes.) — Kovács Soma. A kincstári szállítmányok pl. dohány és kavics is, igaz hogy vámmentesek, s ha az állam az eddig fizetett 315 frtot tovább is fizetendi, akkor a kavics is fölmentethetnék annyival inkább, mert különben is rászorítottatik arra a város. — Szöllősi ellentmond előtte szülő nyilatkozatának a dohányszállítást illetőleg. — Dr. Z. Knöphler felvilágosítást kér, hogy a kavicsot az egész országra nézve innen mind vámmentesen kívánják elvinni? s minthogy ezáltal a Maros partját rontják, s a város által is használható anyagot hordják el, kérdi, hogy mi jogon teszik ezt? Véleménye szerint a közgyűlés gondoskodhatnék, — ha nincs erre szabályozás, — hogy a marok megoltalmaztassanak, a kavicsot pedig, ha van eladó kavics, fizessék meg az elszállítók; maga a kavicsszállítás szerinte is vámmentes. — Szarvadi azon felvilágosítást adja ezen interpellációra, hogy míg a város kavicstelepei ki nem merítették, minden engedély nélkül vitték a kavicsot, most már nem levén ily kavicstelep a városi határon, M.-Szt.-Györgyről hordják azt, s csak a használt úthelyért szoktak valamit fizetni az egyes földtulajdonosoknak. — Elnök pedig a Kovács Soma által felémelt 315 frtra nézve megjegyzi, hogy az a postautat tárgyalja, t. i. az országot javítása az államot terhelvén, az állam az általa is használt városi köburkolat kijavítására fizeti a 315 frt évi járulékot. — Bodolla szerint, ha egy község vagy város szállítja a kavicsot, az vámmentes, de az egyes szállítók, kik nagy árban a mi zsebünkbe kiveszik a kavicsszállítást, s vállalkozáskor a szállítás költségeit is felszámítják, a városi adó alól nem igényelhetnek felmentést; fejtegeti szónok a miniszterter leiratok keletkezési módját, s kimutatja a leiratban rejlő következtetlenséget, s végül kéri a miniszternek az iránybani felvilágosítását, mert ez oly közjogi elv, mit elvitatni nem lehet. — Kovács Soma újból szót kér, s eléadja, hogy a kavicsszállításra vállalkozó nehezen akadván, a községek az árverezéskor jót álltak, s a szerződésben is benne van, hogy a vállalkozók a városnak nem fizetendnek vámot. — És továbbá ugyanazon szerződésben is benne van — folytatta Szarvadi L. — ha még is fizetnek, az állam érte kárpótolandja. (Jó hát kárpótolja; az a szerződés a várost nem kétélezi.) Hajnal és Kozma is Kovács mellett nyilatkoznak, mi közben többször volt a „Szavazzunk“ felkiáltás hallható. Végül Hines Miklós mindenik előtte szólnak osztja véleményét, de még is a miniszternek fel kell fejteti a dolgot, s ha Kovács urat igazolja a nyerendő felvilágosítás, akkor az átszállított kavics vámmentesességét kimondhatjuk. (Szavazzunk.) Elnök felhívására a vámmentesesség pártolói felállnak, de kisebbségben maradnak; tehát a felírás ment határozatba. Kis József tanácsos ismerteti a ménlőtelep felállítás ügyét, miről a t. olvasó közönség lapunkból eléggé tájékozva van, s nevezett előadás nyomán még csak azt csatolhatjuk hozzá, hogy a ménlőtelep parancsnoksága közelről a város által felajánlott mind három helyiséget megsejmelte, s úgy nyilatkozott, hogy a választás iránt határozott nyilatkozatot nem adhat, míg a miniszterium-

miniszternek magatartásától függ. De legyen bármint — végzi e fejezetet szerző — bizonyos, hogy e kérdés megoldásának tizenkettedik órája elközelgett.

Ezután Eötvös törvényjavaslatának, s a kolozsvári jogakademia és sebészeti intézet felterjesztésének bírálata tér át szerző; majd számadásokkal mutatja ki, hogy Erdélyben az egyetemi oktatást igénylő magyarok száma a más két nemzetiségűeket együttvéve is több, mint kétszeresen felülmúlja, ép azért méltányosan igényelhet magának a kolozsvári egyetemen a magyarság túlnyomó befolyást, de nem kizárólagot, hanem a magyar tannyelv mellett kellő hatáskör biztosítandó a németnek és románnak is. — Ide vonatkozó javaslata Mátrának a következő:

„A kolozsvári egyetemen a magyar mellett németül s románul is adassék egy rendes, rendkívüli tanár vagy legalább egy docens által elé minden oly disciplina, mely bármely kar államvizsgáinak tantárgyai közé tartozik.“

„Az államvizsgán mindenki azon a nyelven felelhet, melyen az illető tantárgyat hallgatta, s az esetben ha a rendes tanár e nyelvet nem értendő, a vizsgáló szerepét a rendkívüli tanár, illetőleg a docens viszi.“

„Magán tanár (a magyar mellett) akár németül, akár románul adhat elé. S ha németül vagy románul oly tárgyat praelegál, melynek magyar tannyelvű rendes katedrája van az egyetem újjászervezése tárgyában aléterszett javaslat 3. §-ának az egyetemi magántanárokra vonatkozó szabványához képest a miniszterium részéről rendkívüli évi segélyre tarthat számot.“

Némely megjegyzések után még igen becses függelékkel találunk e füzetben mely statisztikai táblázatokat, s a kolozsvári egyetemre vonatkozó javaslatokat törvényeket stb. tartalmaz.

Ezekben gondoltuk egybevonhatóknak a kérdéses művecske jellemzőbb mozzanatait, melyeket bárha minden részleteiben pl szervezési javaslatában nem is osztunk feltétlenül, mégis mint igen korszerű világosan és szabatosan fejtegető művet, melyből a kolozsvári egyetem kérdésének multjával és jelenével tökéletesen megismerkedhetünk, s mely gondolatainknak irányt s a gondolkodásra bőv anyagot nyújt, az olvasó közönség figyelmébe teljes méltánnyal ajánlhatjuk.

hoz tett jelentése el nem fogadtatik. Működő addig is a sz.-fehérvári építési tervnek használat végetti átkérését indítványozza. De a kommunitás a telepparancsnokság véleményének benyújtása előtt ez ügyben nem határozhatván, az előterjesztés egyszerűen tudásul vétetett.

Ugyancsak Kis tanácsos elbeszéli, hogy a város külterülete visszaadott városunknak, de a katonai építészeti igazgatóság az átadási jegyzőkönyvhez utólag még két záradék csatolását kívánta, mihez a kommunitás, minthogy ezáltal a város tulajdonjoga tagadatott volna meg, nem járult hozzá. Nevezett igazgatóság most újból is ártírt egy függelék beiktatása iránt, melynek értelme, hogy a ref. egyház tulajdonjogának fentartása mellett a körfalon belüli épületek és területek a katonai kincstár teljes tulajdonait képezendik. Előadó ezen záradékot is megtagadná, miután ez is az előbbihez hasonló tartalmu. — Szöllősi Sámuel. Ugy látszik a katonai kormány minket erőszakolni akar, s tulajdoni jogából a várost kiforgatni szeretné; én a miniszteriummal tudatni kívánám, hogy mi mily viszonyban vagyunk a katonai kormányval, s hogy ez mint a löportoronyal úgy ezuttal is foglalásokat és tulajdon jogot akar városunkban okvetlenül szerezni. — Dobolyi S. Elégséges az előadó véleménye. (Helyes, helyes.) (Folyt. köv.)

Helyi dolgok.

— **Bosco** a híres bűvész városunkba megérkezett; előadásait holnap, és hétfőn fogja megtartani az Apolló-teremben.

— **Füzesi** nevű idevaló gyakorlati állatgyógyász és egyszerű földmives, hogy a baromrosvlás körében évtizedeken át szerzett hasznos ismeretét a későbbi nemzedékre nézve is értékesíthesse, arra tökéltte magát, hogy fiatal földmivesek számára önként és ingyen egy baromrosvlási tanfolyamot nyit, s azokkal minden vasárnap tartandó előadások és gyakorlati kísérletek után hosszas tapasztalás folytán szerzett ismeretkincsét közli és megosztja. Az ily önzetlen, magasztos eszme és igyekezet dicsőretre nem szorul!

— **Ha a kötelesség-teljesítés érdem- és dicsőretre szorul**, egy meg kellene dicsőrnünk a városi rendőrség vezetése körül pár nap óta észlelhető erélyesebb szellemet, hacsak a hiányok óriási tömkelegét is ez időre elfeledhetnők, s ha a mondott erélyesség is, a végrehajtási közegek gyarlósága s más okok miatt, nem maradna legtöbb esetben a pusztá jóakarata. Mi vásárhelyiekül megszoktuk azonban, hogy még a pusztá őszinte jóakaratot is kiváló örvendetes jelenségnek tekintsük, s azért a helyeslős mosolyával kísértük, midőn a rendőrségi közegek a hatóságí engedély nélkül kifüggesztett Bosco-féle plakátumokat leszaggatták a falakról, és hogy pár nap előtt a zajos éji mulatóhelyeket átkutatván, némely kihágókat a hüvőre kísérték. Ezt nem ártana többször is ismételni; s a közrend érdekében csak kívánatos lenne, hogy rendőrségünknek azon helyes szándéka mielőbb megtestesülést nyerne, miszerint hirdetményileg intetnének az illetők, hogy az éji csendet ne zavarják, különben a rendetlenkedők és kihágók, személyválogatás nélkül, egy kis kényszerű éjszakkalással fognak elláttatni, hogy a pricsen vérüket lecsendesíthessék, s torkukat hallgatáshoz szoktassák.

— **Veszélyes rabló.** A Bernát vagy Farkas Béni-féle rablóbandának még 1867-ben megszökött 5-ik tagját közelebből Magyarországon elfogván, csendőrök a mult vasárnap szállították vissza Marosszék börtönébe.

— **Jövő számunkban** fogjuk adni a helyi jótékony nőegylet közelebbi tárlatára vonatkozó hiteles kimutatást, melyben a megjutalmazottak névsora és a pénztári kimutatása is előforduland.

— **Sajtóhiba igazítás.** Mult számunkban a helyi takarékpénztárnak forgalmi kimutatásában egy botrányos sajtóhiba csuszott be. A „Kiadások“ rovatában ugyanis a második és az utolsó tétel czimei meg vannak cserélve; eszerint: „Kifizetett betéti kamatok: 90 frt 97 kr.“ és „Pénztármaradvány: 3722 frt 59 kr.“ Melyet ide kiigazítani kérünk.

Székelyföld.

Sz.-Keresztur, 1871 okt. 18.

A helybeli állami tanítóképezdénél folyó hó 2-dikán reggeli 9 nyitattott meg a jelen tanév; és oh rettentő fitymálása a frázisokkal csillagó és hétérszagra szóló hűhó-konyha-hazafi bűtől dagadozó kebleknek az az egész megnyitás csak annyiból állott, hogy a tanulók számbavétettek, az intézet törvényei előttök — ahoz tartás végett — felolvastattak s ezzel a tanítás nyomban kezdetét is vette.

Ez oknak miatta levelezői tollomnak én is csak az orrát ütöm a tintába, s csak szorosán tárgyamra tartozó dolgokról referálak.

A képezdénél ez idén már a második év nyílt meg. Az első éven van 20, a másodikikon 36 növendék.

Mint értesültem 40 ingyen köztartás és 20 ösztöndíj utalványoztatott jelen évre az itteni képezdéhez. Az ingyen köztartás havonként 10 — az ösztöndíj 5 forint egy személyre. Amaz összegért kapnak a növendékek reggel egy 14 latos 1/2 tisztabúza és 1/2 rozsliszt vegyítékéből sült czipót; ebédre ugyanekkora czipó mellé levest, 3 személyre 1 font húst, és harmadik tálnak zöldséget; vacsorára pedig 4 személyre 1 font húst a már említett minőségű czipó mellé. Hogy az ösztöndíjasok a havi 5 forintnak ne csak egy pár napig hanem, egész hónapon keresztül vehessék hasznát: az igazgatóság úgy intézkedett, hogy azok havi 1 forint ráfizetéssel kapják azon ebédet, melyet az ingyen köztartásokosok élveznek. Egy lis-

kolai évben tehát 10 forintért kapnak az utóbbiak olyan ebédet, mely itt tanulásukat lehetővé teszi. Ezeken kívül minden növendék ingyen szállást és fűtést nyer — az igazgatóság gazdálkodása nyomán, — s dacára mindezeknek vannak oly egyének, kik nem győznek eleget sopánkodni azon, hogy ők mily nélkülözések között vannak és sürgönyözgetnek Dévára hova, tapogatozván, hogy valjon ott nincsen-e a kert kolbászból fonva? „Az ilyenféle tanítványok nyerésének — gondolom — egyik képezde sem fog valami nagyon örövendeni, legkevésbé pedig maga a népnevelés ügye, melynek ha kell nélkülözésekre is elszánt ügybuzgó egyénekre, nem pedig csak kenyérért zsuogorgó spekulánsokra van szüksége. De ne epéskedjünk!

Hogy az év elején odaitélt ingyen köztartást vagy ösztöndíjt egy növendék is elidegeníthetetlen tulajdonának ne tekintse, — mint az egykori tanár a tanvezetőséget, — hanem olyan jótéteménynek nézze, melyet csak addig élvezhet, meddig magát ahoz méltóan viseli: az igazgatóság, értesülésem szerint úgy intézkedett, hogy e jótétemények a növendékek között minden évnek a közepén is újra osztassanak.

A tanítás tanulás már javában foly. Pár nap alatt szervezve lesz az oly nagy fontosságu önképzőkör is, mely — mint hinni szeretjük — munkás tagokat fog szolgáltatni a néptanítói értekezletekre. Hogy e czél biztosítva legyen: a k. tanárikar maga áll az önképzőkör ifjuság élére és veszen részt annak működésében, meggyében ez a növendékek szabad önelhatározásával összeegyeztethető.

Végül nem hagyhatom említetlenül azon lépéseket, melyek avégre tétettek, hogy a képezdei ifjuság tűzoltó egyletté alakuljon, részint magának a városnak érdekében, részint azon czélból, hogy az ily irányban kiképzett tanító-jelöltek majd kilépve az életbe, hasonló üdvös társulatoknak a legutolsó helységben is szervezői lehessenek. S.....s.

Méhészet a Székelyföldön.

M.-Vásárhely, 1871. okt. 15-én.

Tisztelt szerkesztő úr!

Az erdélyi gazdasági egyletnek e hó elején M.-Vásárhelyt rendezett terménytárlatán a kiállított Kende Gusztáv-féle remek méhészeti készülékek ötletéből, a mozgó építményű úgynevezett Dzierzon kezelési-módszer felől általam is észlelt mostoha észrevételek ellenében, szelidítésül s ezen kezeléstől netalan elrettent, különben a jót s korszerűt örömet követő székelyföldi polgártársaim némi bátorításánl, becses lapjában egy lehetőleg rövid felvilágosításnak tért kérve, sziveskedjék megengedni, hogy tiz évén át M.-Vásárhely határában folytatott méhészetem közben nyert tapasztalatom utáni észleleteimet, a Székelyföld érdekében őszintén s mindon ámitás nélkül közölhessem.*)

A mozgó építményű Dzierzon kezelési-módszer irányában ellenszenv mutatkozik következő sarkalatos két okból:

1-ször, mert a kaptárok, illetőleg azon ládák, melyekbe berótt páczákon, a méhek által, elejükbe keskeny lépvonalok ráragasztásával adott irány szerint a viaszmény építetik, s mely páczák léppel, mézzel együtt kiszedhetők, deszkából levén összeállítva, igen költségesek, s szakértő asztalos, vagy más, faragásban avatott mesterembernek hozzájárulása nélkül nem lehetne előállítani.

2-or mert ezen kezelés mesterséges, sok időt kíván, s nem zárom ki azon vélelmet is, hogy lehet ki úgy gondolkodik, miszerint azon kezelésben valami oly titkos tudományuk kell rejleni, hogy a miveltség, olvasottság alsóbb fokán álló ok nélkül is fogna abba, mert nem birna elég felfogással kieszközölni, hogy méhei úgy engedelmeskedjenek neki, mint a miveltbb embernek, miután még nincs tudomása arról, hogy ez országban eddigelő hozzá hasonló ember, méheket így kezelt volna.

Ezen két legviisszariasztóbb s e téreni haladást alapjában megingató körülményt hallottam többek nyilatkozatai után, s ezekből kiindulva következtettem a tömegre s alig hiszem, hogy tévedtem volna.

Lássuk azért:

1-ör az oly drágának híresztelt kaptárokat.

Jelen tárlaton mlgs. Kende Gusztáv úr által, a kérdésben forgó kezelési-módszerhez illő ékességgel kiállított kaptárok mind czélszerűségnek, — mind izlésnek eleget téve ugyan, de nagy költséggel hozattak elő, mire nagy mérvű anyagi áldozat kívántatik, de a külső dísz s összealkotásbeli azon költséges művelet nem zárja ki az olcsóbb szerezéssel összeállított kaptár czélszerűségét. — Összeállíthatatik ez mindenki által, ki a faragásban annyi ügyességgel bír, hogy egymáshoz hasonló szélességű és hosszúságú mértékre, akárhány ily kaptárhoz, a kívántató deszkadarabokat nem kajszán kívágni képes, összeillesztésükhöz a vas kereskedésekből olcsón megszerezhető csavaros (srofos) végű szegek elég alkalmasok; a fenyődeszka 1 hüvelyk fokosságban is elég arra, hogy a kaptár külső oldalaira alkalmazott 4 hüvelyk szélességű ráma, szalmával, vagy sarjuval megtömvé, hideg és meleg ellen egyiránt védje annak belsejét, két szál 2 öl hosszúságú 1 láb szélességű deszkából pedig egy fekvő kettős Dzierzon kaptár két pácza rostozattal, egy sorban 12 — négy sorban összesen 48 páczázt számítva, a külső oldalaira kívántató rámaival együtt kitelik, ezen két szál deszka ára igaz, hogy 1 uj forint a mostani drágaság szerint s a csavaros végű szegek is belékerülnek 50 krba, de tartósságuk aztán egy emberéletre szolgál s egy ily kettős

*) Készséggel adjuk a tért, s örömmel konstataljuk a gazd. vandorgyűlésnek imzen gyorsan szülemlett egyik jótékony hatását Rajta uraim! a tér nyitva, a példa megadva; irjanak és hassanak önk az édes szülőföld a Székelyföld, érdekében! Szerk.

fekvő kaptár évi jövedelme 6—10 új forint közt áll. — A deszkának szálkás része csak a kaptár belseje felőli oldaláról lesimítandó egy porzó gyaluval, hogy a méhek időseztéssel ne kénytelenek levágesálni a szálkákat.

A fekvő kettős kaptárt két röplükkel, két méhes család számára, vidékünkre legzélszerűbben sikerültnek lenni tapasztaltam. — Vannak álló kaptárok is három pálcza rostozattal, 8 pálczát számítva egy sorban, s ebben a két alsó rostozaton megy a fiasítás s a felsőn a mézgyűjtés: ezt emelkedettebb voltáért télire melegebbnek tartják.

Ne irtózzanak hát kigyelmetek atyámfiai beléfogni, a mit nem értenének, csak tessék hozzám fordulni, a melyik közelebb lakik hozzám, tőlem megértik néhányán, a kaptárokat elkészítik, a télen elég idő lesz rá s én aztán elbeszéltem szívesen élő szóval is, hogy a természetes kezeléssel, hogyan menjenek át a Dzierzon módszerre, néhányaktól aztán tovább terjed, s még tovább, míg végre megérjük, hogy Erdélyben egyetlen méh sem hull el őszszel azért, hogy nyáron át hasznunkra gyűjtött vagyonát tőle elveszük, sőt ilyenkor ép arra ügyelünk, nehogy egy is közülök elveszen, hanem a drága nép maradjon meg jövőre is hasznahajótul számunkra. — Le is járt már hogy a méhekkel találomra való bánásmódot kövessünk, külső magaviseletükből jövedőlgessük mi baj lehet a kosárban, míg nem a hosszas tapogatódzás közben az egész kosár méh végpésztulásra jut, mitől a mozgó építményü kaptárból a lépek egyenkénti kiszédésével, gyanus kaptárunk belső bajáról meggyőződve, idjekorán megóvhassuk.

2-or. A mi a mesterséges kezelést, mely időt rablónak lón kereszelve, illeti: e kezelési módszerről én ezt nem állíthatom, tagadni nem lehet, hogy vannak a mesterséges rajok előállítására körül oly műtetelek, melyek időt kívánnak, de ezt nem kénytelen követni a ki nem akarja ezen kaptárból méhei természetes módon hagyva is ép úgy rajoznak, mint a csúpos kosárból, csak hogy a rajlést itt sem lehet nélkülözni, különben tavasszal a kaptár megtisztításán, s többé nagyobb hidegtől nem tarthatva, a méheknek a felső mérüreg megnyitása kívül, a gyanusoknak feltűnő kaptárok megvizsgálása marad fenn, a kaptárok népe ezután magára hagyathatják, hogy rajzását a mézgyűjtését végezze, mire a mérüreg megnyitásával annak léppel és mézzel megtöltése egész nyárra munkát ad. — A rajzás alatt az utórajokat, rajzás után az elrajzott kaptárokat, anyájuk léte felőli meggyőződés okából nem árt számbavenni, megvizsgálni, s az anyátlant, ha még van idő, anyához segíteni, ha már eltelt az idő még júliuson túl is, az anyátlant más anyással egyesíteni, de ha ezen műtéttel is elmarad, ősszel a mézszüret s egyidejűleg a téli élelem kiszabásakor az anyátlanság is feltűnik, s az anyátlannép más kaptár népe erősítésére fordítatik, csak hogy a legelő szükültével, szeptember hóban a röplük oly szűkre vésztetik, hogy csak két méh férhessen ki azon, különben az anyátlant kaptár kérelhetlenül rablás martalékául esik, azért tanácsosabb még szeptember előtt egyszer az anya léte felőli tudomás szerzés végett a gyanusabb kaptárokat megvizsgálni. — Más műtéttel a méznek a mérüregből kiszédéséig, az ugynevezett mézszüretig nincsen, ez pedig áll a felső sor 12 pálczarostozatra épített, mézzel néha egészben, néha részben megtöltött viasz léptáblák kiszédéséből, s ez uttal az alsó fiasítási telepből pálczák is kiszédetvén, megvizsgáltatik, ha van-e ott elég télire való, mi rendesen néhány pálcza kiszédésével meglátható s kevés gyakorlat után megintézhető, hogy hány fontnyi méz lehet ott, ha 15 fontnál kevesebb van, a mérüregből kiszédett táblákból munkásméh sejtes lép annyi tétetik, míg a fenn irt mennyiség elérését a gyengébb kaptárak népei reducáltatnak, összevonatnak, mely műtét mindig az összeveendő nép anyája megfogásával és megsemmisítésével történik, nehogy a több anya miatti harcban, a többféle idegen nép által történetesen mindegyik anya kivégeztessék.

Ha ezen leggyezyerűbb műtétek is sok időt rablónak tekintetnének, vigaszu szolgáljon azon igazság, hogy ingyen semmihez sem lehet jutni, s ha ki kaptárunként egy órai időt tölt el méheivel, meg kell fontolnia, hogy azon egy órai időtöltése egy kaptárból kiszédett méz és viasz után 3—5 ftig van jutalmazva, minemű munka lehetne az, mely egy órai foglalkozás után ennyit jövedelmezne.

(Folytatása következik.)

KÜLFÖLD.

Távirati hírek:

— Berlin octob 16. A Reichsrat megnyílt, meg ma határozatképtelen. A trónbeszéd Ausztriára vonatkozó része élénk tetszéssel találkozott.

— München, octob. 16. Az országgyűlés ma határozatlan időre elnapoltatott.

— Páris, octob. 16. A kormány lemondott a nyers anyagok 20% megadóztatásáról.

— London octob. 16. A királynő még beteg, bár láthatólag javult is állapota.

— Prága, octob. 16. A landtagban az országfőmarshálja több német és vegyes nemzetiségű kerület beleegyezést jelentette ki a kiegyezési feltételekhez.

— Marseille oktob. 17. Azon hír van itt elterjedve, hogy Corsicában Napoleon párti nyugtalanságok törtek ki a kormány egy vadász zászlóalját küldött oda.

— Bukurest. oct 18. A választott bíróság a Stroussberg-féle concessio megsemmisítését mondá ki: a kötvényeket tulajdonosznak jogában állt 30 nap alatt részvényes társulattá alakulni, mint az eredeti részvényesek helyettesítői.

— Zágráb. oct 18. Károlyváros volt főpolgármestere Fabiani elfogatott s a katonai törvényszéknek adott át. Az ogulini ezredben teljesen helyreállították a nyugalom. A határőrezredek megtartása példás. A compromittáltaknál folynak házmotózások. A nemzeti párt körében nagy leveretés. Állítólag Starcevizicsnél számos irat találatot melyek a monarchia határain túl terjedő összeköttetés szálait fedezik fel.

— Pest, oct. 19. A helyzet Bécsben még nem változott: a minszterek tegnapelőtt és tegnap előtanácskozásokat tartottak: ma és holnap pedig nagy minisztanács lesz a király elnöklete alatt s az itt megállapított határozatok szerint várható Beust vagy Hohenwarth viszszelepése.

— Bécs okt 15. Frankfurtban nagy munkás zavargások folynak.

VEGYES.

— Erdélyben elsőfolyamodásu törvényszéki ügyészekké kinevezettek: Brassóba: Kenyeres Adolf; Dévára: Horváth Simon; n.-enyedi urbéri pótelnök; Gyulafehérvára: Henter Gábor; Kolozsvára: Sebestyén Mihály; Maros-Vásárhelyre: Szilágyi Miklós; Szebenbe: Arz Albert; Segesvárra: Theil István; Szamzsvárra; Papp László; Udvarhelyre; Szőcs Márton; Tordára: Lénárd Imre. Bömches Frigyes a Lipót rendet haptá.

— A m. kir. közoktatási miniszter az udvarhelyszéki bizottmány előterjesztése folytán megengedte, hogy a Dávid Mózes Antalféle alap a mennyiben ez az alap tulajdonképeni rendeltetésével ellenkezésben nincsen egy Sz.-Udvaahelyt emelendő főrealtanodai épület költségeinek fedezésére fordittasék. Az alapító által kizárólag a Székelyföldön fölláitandó raaltanodára szentelt alap 1863-ban kötvényekben 7625 f. 4 krt: készpézből 518 f. 58 krt. összesen 8143 f. 63 krt tett.

— Ft. Haynald Lajos kalocsai érsek ur ő exelenciaja a kalocsai árvák-alapja javára tízezer (10,000) oszt. ért. forintnyi összeget kegyesen adományozni méltóztatott.

— A honvédségnél ezuttal alkalmazandó előléptetési törvény a legközelebbi napokban fog ő felsége elé terjesztetni jóváhagyás végett.

— Csikszékből vett értesítés szerint, az uralkodó ronesoló torok-lob járvány miatt Cs.-Somlyón az iskolák megnyitása székhatóságilag betiltatott; s minthogy a járvány még folyton tart, nincs kilátás arra, hogy a tanév legalább e folyó hóban kezdetét vehesse.

— Szigeti József 30 éves írói és színművészeti jubileuma alkalmából az ünnepeltet koszoru és virágzáppórral árasztotta el, s perczekig tartó tapsviharral fogadta a pesti közönség. Az első felvonás végével az összes színi személyzet jelenlétében Szigligeti Ede üdvözölte pár meleg szóval barátját, és Pauliné asszony pályatársai nevében ezüst koszorut nyújtott át neki. Szigeti látható megindulással fogadta e kitüntetést.

— Női szövetség. Saratoga amerika fürdőhelyen huszonhárom fiatal hölgy szövetkezett egymással csókellenes clubb alakítása végett. Az első héten tizenötön, a másodikon tizenheten fizettek büntetéspénzt ezen 23 hölgy közül; a bejött pénzből azután a harmadik héten bált rendeztek férfakkal. Az ünnepély igen vígan folyt le, különösen az elnöknő azon nyilatkozata folytán, hogy a csók-ellenes clubb a gyakori és jelentékeny birságolások miatt feloszlatatik.

— Tóth Kálmánt néhány ismerőse arany tollal ajándékozta meg azon költeményeért, melyet az aradi vértanuk halála napjának évfordulóján a „Föv. L.” közölt.

— Az 1848—49-évből munkaképtelenné lett honvédek segélyezésére rendezett államsorsjáték tiszta jövedelme 250000 frtnál többre ütött ki. Motusz Alajos a sorsjáték intézője most köszönetet mond azoknak kik üzérjű nélkül nagyobb mennyiségű sorsjegyet adtak el. Ezek közül kiemeljük, mint hozzáink közelebb fekvőket, a nagyszebeni lóthohivatalt: a kolozsvári takarékpénztárt, a kolozsvári, dohánygyárt, Közép- és Belső-Szolnok Felsőfőher s Küllőmegyék- egy Fogarasvidék, Aranyosszék, Csikszék Udvarhelyszék, Kőhalomszék és Szerdahelyszék közönségeit: Kolozsvár, N.-Enyed Abrudbánya, Fogaras Kézdivásárhely és Szék városokat; a kolozsvári honvéd-parancsnokságot; a fogaras-vidéki nőegyletet; a kolozsvári akadémiát és liceumot; a kolozsvári tankerületi igazgatóságot; a brassói és erzsébetvárosi kereskedelmi kamrárt: a gyergyó-ditrői iparegyletet.

— Magyar siamai ikrek. Muraköz felső vidék Orehovcsák községében egy 18 éves menyecske ikret szült, melyek össze vannak nőve. Testük egészen ki van képezve fejeiket haj földi, kezeik és lábaik éles karmokkal vannak fegyverezve. A nyakszirttől a hátgerinczszlop rendes irányban megy mindkettőnél egymásfelé, de a medencze és keresztcsontjaik egybe vannak nőve. Mindegyiknek tökéletesen kifejlődött a feje, melle s belső műszereik közös hasüregben, külön gyomor máj stb. közös még a köldökszínor és az ürülési bél. Az egyik

Zsófia, a másik Mari nevet nyert a kereszteleésben előbbi 30 az utóbbi 25 óráig élt. Baranyai József alapítvány orvos a hullakat vagy a nemzeti muzeum vagy a kir. egyetemhez szeretné beküldeni.

Bécsi tőzsdei árkelet.

(okt. 19.)

5% metallique	57.35
5% nemz. államkölcsön	67.80
1860. államkötvény	97.30
Bankrészvénny	760.—
Hitelrészvénny	289.—
London	118.30
Ezüst	118.20
Arany	5.66
Napoleon arany	9.42 ^{1/2}
Földteh. ment. kötvény magyarhoni	79.50
" " " temesi	78.—
" " " erdélyi	74.25
" " " horvát-slavon	—

Felelős szerkesztő: RAPOLTY KÁROLY.

HIRDETMÉNYEK.

Hirdetmény.

Maros-Vásárhely szabad királyi város közönsége részéről köztudomásra juttatik, miszerint a főméltóságú m. kir. belügyminiszteriumnak 18,423. sz. alatt tisztelet engedélye folytán a Maros folyam II-ik ágán építendő egészen új hid kiépítése fölött folyó év szeptember 30-ra kihirdetett árlejtés nem sikerülvén, a városi képviselő testület a feltételi pontok és felkiáltási ár némi módosításával egy újabb árlejtés megtartásának határ idejéül **folyó október hó 30-ik napját** tűzte ki.

Miről vállalkzni kívánók azon figyelmeztetésre értesítenek, miként a felkiáltandó 12,000 forint 5%-án minden árlejtési kívánó a bizottmány kezéhez letenni köteles, — a nem helybeliek vállalkozási képességükről, erkölcsi és politikai maguk viseletéről hiteles bizonyítványt előmutatni tartoznak — megjegyeztetvén, hogy az előmérésben ezen hid építéséhez kijelölt cserfát — úgy a padlóknak való tölgyfákat is a város az erdőről ingyen szolgáltatja ki.

Az árlejtési feltételek, rajz, előmérés a tisztai háznál hivatalos órákban a főjegyzői irodában megtekinthetők.

A szabályszerűen kiállított írásbeli ajánlatok a szóbeli árlejtés megkezdése előtt elfogadtatnak. (83) 3—3 A városi Tanács.

Figyelmeztetés.

Gombos „erősítő-italára“

a földbirtokosokhoz és iparosokhoz.

Miután a munkások mezei s egyéb munkák közben többféle okokból **cholerát** hasmenést, vérhast, görcsöt, hányást, hideglelést szoktak kapni, mi őket rendesen hosszú időre munkaképtelenné teszi: üdvös leendő tudomásukra hozni, hogy mind azon bajokat

Gombos erősítő-itala

által oly gyorsan lehet megszüntetni, hogy a szenvedőt még a munka színhelyéről sem kell eltávolítani. — Megelőzőleg szeszes italok helyett **naponként** két kanállal adva, a munkást ép erőben lehet megtartani.

Maros-Vásárhelyen raktár: Borsodi De-meter Lajosnál.

(72)

13—16